



# SOSYAL SORUMLULUK VE ETİK

ÖĞR. GÖR. MEHMET ÇİTEKÇİ



1. HAFTA

# SOSYAL SORUMLULUK VE ETİK

## ETİK VE AHLAK KAVRAMLARI

### ETİK KAVRAMI

Etik, mantık ve ontolojiyle birlikte, felsefenin en eski ve en temel disiplinlerindendir. Etiksel konular, felsefenin bilinen ilk başlangıçlarından bu yana filozofları en çok meşgul eden konular arasında yer almıştır.

Felsefi bir disiplin olan etik, insanlar arasındaki ilişkileri etkileyen değerleri; iyi, kötü, doğru, yanlış davranışların niteliğini ve dayanağını araştırır.

Etik sözlük anlamı olarak; töre bilimi, ahlak bilimi, ahlakla ilgili olan şeklinde tanımlanabilmektedir ve kavram olarak soyut olana işaret ederek ahlaki değerlerin incelenmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Etik en genel tanımıyla; iyiliğe varılması için insanların kendini uymaya zorunlu hissettiği manevi görevler ve bunlara ilişkin kurallar şeklinde ifade edilebilir.

Etik, bir değerler sistemidir. İnsanlara işlerin nasıl yapılması gerektiğini belirlemede yardımcı olan standartları ve kılavuzluk yapan değerleri gösterir.

Etik; insanların kendilerine buldukları eş, arkadaş, ebeveyn, vatandaş, öğretmen vb. birçok durumda nasıl hareket etmeleri gerektiğini söyleyen davranış standartları olarak da ifade edilir.

Etik; toplumların tarih, sosyal, siyasal, ekonomik, ve kültürel etkenler olmak üzere, çeşitli faktörlere bağlı olarak oluşan tarihi, toplumsal ve dinamik bir süreci ifade etmektedir. Etik çerçevesinde oluşturulan ilke ve kurallar, yasalar aracılığıyla değil toplumsal tepkilerle oluşturulmaktadır. Aynı şekilde bu değerlere uyulmadığı takdirde karşılaşılan yaptırım, yine toplum tarafından geliştirilen tepkilerden oluşmaktadır.

Etik değerler topluma özgüdür, kişi veya grup otoritesine bağlı değildir, ithal ya da ihraç edilemez, hazır ahlak reçeteleri değildir. Ancak toplumlararası ilişkilerle toplumdan topluma geçerler.

Gelecekte etik konusu, bir arada yaşamaya çalışan insanların, bir gün yalnızca siyasal, hukuksal, toplumbilimsel, ruhbilimsel bakış açılarıyla sorunlarını çözemeyeceklerini anladıklarında, üzerine önemle eğilecekleri bir alan olacaktır.

Etik, ahlakın ne olduğunu, ahlaki davranışın nasıl olduğunu, insan davranışlarının altında yatan nedenleri, iyi ve kötü eylemlerin temel nedenlerini inceler. Ahlakı genel olarak ele alır ve ahlaklı olmanın ne anlama geldiğini tanımlamaya çalışır.

Etik, bir insanın davranışları esnasında kullandığı ahlaki ilkeler bütünüdür. Bir başka tanımıyla etik; bir insanın doğru ile yanlış ayırt ederken kullandığı kişisel kıstaslardır. Kişilerin nasıl davranmaları gerektiğini gösteren etik; görev ve sorumlulukları esas alan bir davranış kuralı ya da disipline işaret eder ve bir kişinin neyi yapıp neyi yapmaması gerektiği konusunda davranış biçimini tanımlayan kuralları konu edinir.

Etik, ahlak ve ahlakilik ilkelerini insan pratiği çerçevesinde değerlendirir ve bu ilişkiyi kavramsal düzeyde işleyerek özgürlük ilkesinin insan eylemlerine anlam kazandıran biricik zemin olmasını sağlar. Böylelikle etik, felsefi özgürlük öğretisi niteliği kazanır. Bu da etiğin, gerek hedeflerinin gerekse de sınırlarının özgürlük kavrayışıyla belirlenmesi demektir.

# TOPLUMSAL ETİK

Bir sosyal varlık olan insanın içinde bulunduğu toplumun genel kabul görmüş değer yargılarına denir. Diğer taraftan, yasal davranış standartları yanı sıra, bireyin içinde yaşadığı toplumun yazılı olmayan örf ve adetleri, gelenekleri, kültürü, dini inançlarından kaynaklanan değer yargıları ve ahlak anlayışı toplumsal etiğin temelini oluşturur.

# **GLOBAL ETİK**

İş etiği ile toplumsal etik değerlerin uluslararası boyutta kabul görmesi olarak tanımlanabilir. Uluslararası ilişkilerin gelişmeye başlaması, çeşitli ülkelerde büyüme birleşme gibi stratejik kararlar, global işletmelerle birlikte global etik kavramını da gündeme getirmiştir. Örneğin; Dünya Turizm Örgütü, 13. Genel Kurulunu gerçekleştirdiği Santiago – Şili’de, turizmin toplum ve çevreye olumsuz etkilerini azaltmak, dünya turizminin sorumlu ve sürdürülebilir gelişimini bir dizi ilkeye bağlamak amacıyla, 1 Ekim 1999 tarihinde, “Turizmde Global Etik İlkeler Bildirgesi” ‘ni kabul etmiştir.

# **ETİK KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ**

Etik, insanlık tarihi boyunca, ortaya çıkan dönemlerin üretim biçimi, kültürel değeri ve egemen ideolojinin değer yargıları ve bunun gibi etkenlere bağlı olarak değişim ve dönüşüm gösteren bir süreç şeklinde gelişme göstermiştir. Davranış biçimlerini ele aldığı için, etiğin insanların varoluşundan beri bulunduğu düşünülmekte ve ayrıca insanların yaptığı her türlü yapılanmalar etiğin var olduğunu ve ne şekilde işlendiğini bize ifade etmektedir. Dinler ve filozoflar insanların davranış biçimlerini etkilediği için dinin ve filozofların etik kavramında en çok etki alanı oluşturdukları söylenebilir.

Felsefi etik anlayışına antik çağ Çin Felsefesinde ve yine Antik Yunan felsefesinde rastlanır. Bu dönemlerde ortaya çıkan felsefi etik anlayışları, ortaya çıktıkları çağ ve bölgenin kültür ve toplumsal yapısıyla yakından ilişkilidir.

# ETİK KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Antik dönemlerde Aristoteles, Sokrates, Platon, Eflatun, Descartes vb. isimlerle şekillenen disiplinlerin içinde yer alan etik veya ahlak kavramları sonraki süreçte dinler, ideolojiler, düşünürler ve diğer bilim adamlarının fikirleriyle şekillenmeye başlamıştır.

Semavi dinler olarak nitelendirilen Musevilik, Hristiyanlık ve İslam'ın ortaya çıkışı ve yaygınlaşmasıyla beraber etik veya ahlak olarak nitelendirilebilecek kavramlar daha fazla önem kazanmaya başlamışlardır. Bir taraftan davranış bilimleri, felsefe ve sosyoloji gibi bilim dallarına konu olan bu kavramlar diğer taraftan da dinlerin temel öngörüsü olarak öne çıkmışlardır.

# **ETİK KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ**

Bir kısmı sosyoloji, davranış bilimleri ve felsefe alanlarında tanınmış Emile Durkheim, Auguste Comte, Max Weber, Jean Piaget, Immanuel Kant gibi isimler bu bilim dallarına olan katkılarıyla beraber davranış ve etik kavramlarına da geniş perspektif kazandırmışlardır. Sanayi Devrimi sonrasında yaşanan teknolojik ve ekonomik gelişmeler insanların etik ve ahlak kavramlarına verdiği önemi nispeten azaltmış olmasına rağmen son dönemlerdeki gelişmeler bu kavramların önemini yeniden ortaya çıkarmaktadır.

**DERS SONU**

**TEŞEKKÜR EDERİM.**